

TRELLEBORG AVISEN #4

FORÅR
2016

TRELLEBORG / TRELLEBORG ALLÉ 4 / 4200 SLAGELSE
5854 9506 / WWW.VIKINGEBORGEN-TRELLEBORG.DK

VINDEREN AF NY TRELLEBORG- PROJEKTKONKURRENCE ER ...

DET ER MED STOR BEGEJSTRING, AT VI HER LØFTER SLØRET FOR, HVEM DER SKAL BYGGE DET NYE OPLEVELSES- OG VIDENCENTER PÅ TRELLEBORG. GLÆD JER, DET BLIVER FANTASTISK!

Konkurrencen var hård, da 51 teams af arkitekter og udstillingsdesignere fra hele verden bød sig til i Ny Trelleborg-projekt-konkurrence i foråret 2015. Et enstemigt og begejstret dommerpanel kårede i januar i år danske PLH Arkitekter og Gert Olsen Design som vindere af konkurrencen. Forslaget indeholder både arkitektur og en sansemættet udstillingsoplevelse.

Vinderprojektet er fantastisk, fordi det i sin arkitektur og formgivning har ladet sig inspirere af det eneste vikingeskjold fundet i Danmark, og fordi udstillingen er nytænkende i sin visualisering af de glemte historier fra Trelleborgs storhedstid.

Storlået arkitektur

Selve arkitekturen er unik og inspireret af Danmarks eneste vikingeskjold, som tilmed er fundet på Trelleborg. Taget er

formet som en skive, der ligger på skrå, nærmest henkastet, som om man har tabt skjoldet i et slag. Facadens elementer henter inspiration fra vikingeskibenes sejl, og bygningens udvendige træ imprægneres med tjære, så man møder den karakteristiske duft fra vikinernes træbygninger.

– Vi har skabt en bygning i moderne arkitektur, der understøtter stemningen af vikingetiden, siger Søren Mølbak, arkitekt og partner i PLH Arkitekter.

Banebrydende udstillingsoplevelser

Der venter publikum en helt særlig sansemættet oplevelse, når Trelleborgs glemte historier skal fortælles i den nye udstilling. Publikum skal nemlig i biografen – flere gange! Udstillingen kombinerer de mange genstande og historier i et moderne og nytænkende udstillingsdesign med en række hi-tech styrede biografoplevelser. Denne kombination er ikke set nogen steder før, og det giver en meget stærk udstillingsoplevel-

se, der er ny og banebrydende inden for historieformidling.

Det forventes, at Ny Trelleborg åbner i år 2020.

Se vinderprojektet og følg med i udviklingen af det nye Trelleborg på www.nytrelleborg.dk eller kontakt Ny Trelleborg Sekretariatet på telefon 2938 4549.

KIG DIN ARKÆOLOG OVER SKULDEREN

Hvad gemmer der sig under den sorte muld på Trelleborg? Det er der snart mulighed for at finde ud af. Efter sommerferien kommer der nemlig en række åbne udgravninger, hvor besøgende på udvalgte dage kan kigge arkæologerne over skulderen og måske se de nyeste fund og mærke historiens vingesus.

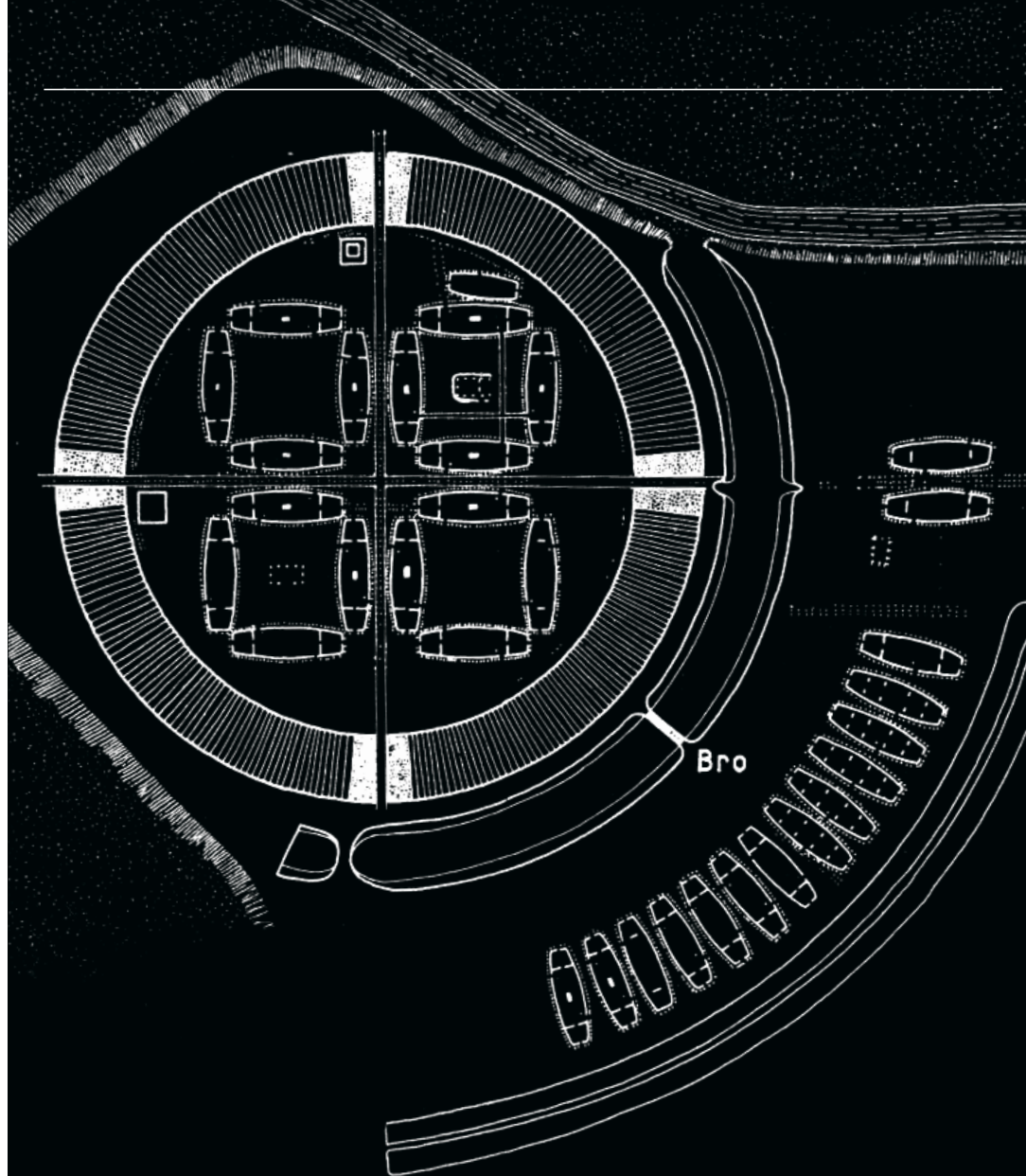
– Vi glæder os meget til de arkæologiske forundersøgelser på Trelleborg, men ser også frem til dem med nogen spænding. Måske ligger der ikke noget af betydning, men måske er vi heldige faktisk at finde noget, der kan omskrive Danmarkshistorien, siger projektleder Jesper Rønn Kristiansen.

Det er vigtigt at få indblik i, hvad der ligger gemt under jordoverfladen, inden opførelsen

Ny Trelleborg Oplevelses- og Videntcenter. Det er derfor med stor spænding at de første prøvegravninger sættes i gang.

Der er endnu ikke fastsat nogen dato for, hvornår arkæologerne går i gang, men er der interesse for at komme ud og se de åbne udgravninger, kan man følge med i udviklingen og læse mere om de planlagte forundersøgelser på www.nytrelleborg.dk

Måske er vi heldige faktisk at finde noget, der kan omskrive Danmarkshistorien ...

ALEN OG FOD AFGØR LÆNGDEN PÅ LANGHUSENE

DEN SJÆLLANDSKE ALEN OG DEN ROMERSKE FOD ER NØGLEN TIL FORSTÅElsen AF, HVORDAN TRELLEBORG ER OPBYGGET. FOR EKSEMPEL ER HUSENE I RINGBORG LÆNGERE END HUSENE I FORBORG, HVILKET ANTYDER FORSKELLIGE BYGMESTRE ELLER OPFØRELSESTIDSPUNKTER

Af Anne-Christine Larsen, overinspektør, Trelleborg, Nationalmuseet

Vikingerne brugte både sjællandske alen og romerske fod. Trelleborgenes geometriske, symmetriske grundplan og deres teknisk velbyggede karakter, er enestående eksempler på vikingernes formåen indenfor geometri, landmåling, arkitektur og ingeniørarbejde.

Også borgenes langhuse, der var knyttet til de øverste sociale og militære lag i samfundet, var specielle hustyper med en ensartet konstruktion. De havde buede langvægge, to rækker af tagbærende stolper og var inddelt i tre rum – et stort midterrum og to gavlrum.

Husenes stringente layout antyder også, at de blev bygget efter en bestemt skabelon.

De målte alle 94 fod, men alligevel kunne længden af husene variere. Det gjaldt for eksempel på Trelleborg, hvor husene i selve ringborgen var længere end husene i forborgen. Men hvorfor var de det? Svaret ligger, i hvilken måleenhed vikingerne brugte, når de byggede disse huse.

I selve ringborgen blev Trelleborgs langhuse afsat og bygget i sjællandske alen (= 2 rhinlandske fod á 31,835 cm), mens vikingerne brugte den sønderjyske alen (= 2 romerske fod á 29,505 cm) i forborgen.

Vi ved ikke med sikkerhed, hvorfor forskellige måleenheder blev brugt. Måske skyldes det, at forskellige bygmestre brugte forskellige måleenheder, måske skyldes det forskelle i opførelsestidspunktet.

TRELLEBORG SLOG FLERE BESØGSREKORDER I 2015

Med et besøgstal på 55.220 gæster satte Trelleborg i 2015 for andet år i træk besøgsrekord. Det er en stigning på mere end 11.000 gæster i forhold til 2014.

Samtidig nåede besøgstallet for årets vikingefestival for første gang over den magiske grænse på 10.000 gæster. Nærmere bestemt lagde 11.167 besøgende vejen forbi Trelleborgs vikingefestival i juli. Det er 2000 flere gæster end i 2014.

Leder af Trelleborg, Anne-Christine Larsen, drømte om at runde 50.000 sæsongæster og 10.000 gæster til vikingefestivalen, og den drøm må siges at være gået i opfyldelse.

Ifølge Anne-Christine Larsen er der mange årsager til, at Harald Blåtands borg og vikingefestivalen blev så velbesøgt i året, der gik.

– Sæsonen bød på godt museumsvejr. Der var øget fokus på markedsføring og god omtale i medierne. Derudover sponsorerede Slagelse Turistforening gratis bustransport fra Slagelse station til og fra festivalen. Dertil kommer flere nye aktiviteter og eksperimenterende formidling, hvilket alt sammen har gavn timer besøgstallet, siger Anne-Christine Larsen.

Om 2016 byder på endnu en besøgsrekord, tør Anne-Christine Larsen ikke spå om, men hun håber, at Trelleborg på et tidspunkt runder 60.000 besøgende, hvilket vil være en fordobling i forhold til besøgstallet før sammenlægningen med Nationalmuseet.

Rolf undersøger skjoldbulens tydelige spor efter voldsomme hug, der fortæller nyt om, hvordan skjoldet blev holdt af vikingekrigeren på Trelleborg.

SKJOLD OG VOLD

FORSKERE HAR SET NÆRMERE PÅ RESTERNE EFTER FEM VIKINGESKJOLD, DER LÆNGE VAR GEMT VÆK PÅ MUSEET. ANALYSEN GIVER OS NY OVERRASKENDE VIDEN OM, HVORDAN KRIGEREN HOLDT PÅ SKJOLDET, OG HVORDAN HAN BRUGTE DET

Af Rolf Fabricius Warming, master of arts

Rundskjoldet blev flittigt benyttet i vikingetiden. Det var krigerens primære forsvarsvåben, men på trods af dets hyppige brug er arkæologiske fund af skjold fra vikingetiden utroligt sjældne. I langt de fleste af disse få skjoldfund er kun resterne af den hvælvede metalplade på skjoldets forside (skjoldbullen) bevaret.

Alle træplader, som skjoldet består af, er som regel rådnet og forsvundet sporløst.

Voldsomme øksehug

De rustne skjoldbuler har nærmest ligget glemt bag udstillingsmontren på museet ved Trelleborg og er ikke blevet undersøgt siden 1948. Men nye undersøgelser røber en del om krigerlivet, og man kommer tæt på Trelleborgs krigere i slutningen

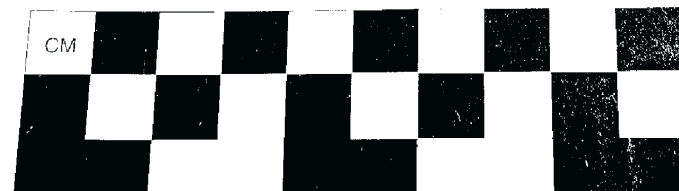
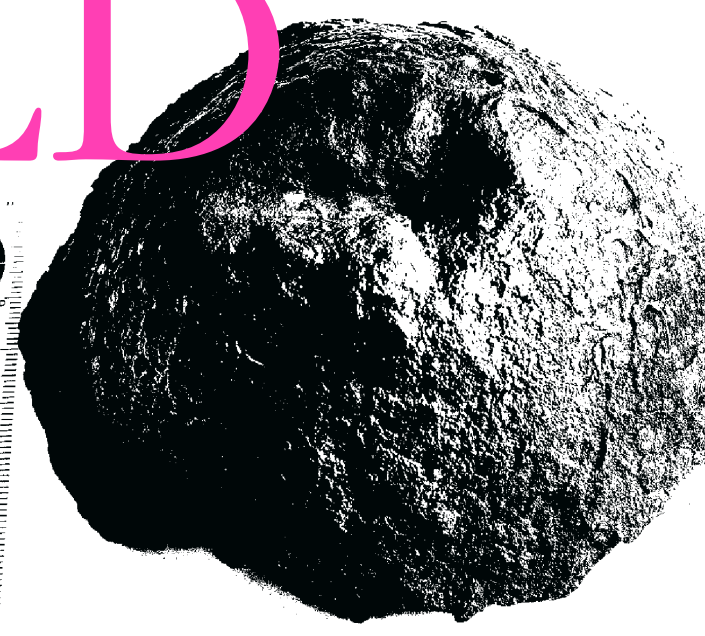
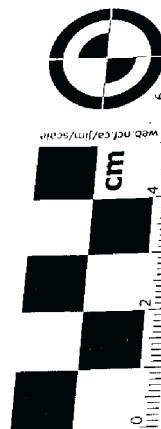
af 900-tallet. Undersøgelserne viser nemlig, at i hvert fald én af de fire skjoldbuler bærer tydelige spor efter voldsomme hug – sandsynligvis foretaget med økse.

Hvordan blev skjoldet holdt?

Selvom kampen fandt sted for over 1000 år siden, er det om sider muligt at fortælle noget om, hvordan skjoldet blev holdt, da skjoldbullen blev udsat for de kraftige hug.

Vinklen, dybden og placeringen af det første hug røber, at skjoldet sandsynligvis blev holdt med skjoldkanten pegende skråt fremad, således at skjoldbullen var placeret ved venstre side af krigeren, der holdt skjoldet.

Det er normalt antaget, at rundskjoldet er blevet holdt frontalt med skjoldbullen pegende direkte fremad, men skaderne på denne skjoldbule viser, at skjoldet blev brugt meget mere dynamisk, og at man kunne holde skjoldet på mange forskellige måder alt efter situationen.

Taktik og skjoldbulens form og design

Udformningen af de forskellige skjoldbuletyper fra vikingetiden antyder ligeledes, at disse blev produceret på baggrund af blandt andet taktiske overvejelser i forhold til, hvordan man ville kæmpe. Visse skjoldbuletyper medførte klare fordele, hvis man valgte at kæmpe med skjoldet pegende skråt fremad. Nogle skjoldbuler var bedre til at aflede hug, andre bedre til at modvirke kraften fra slagene.

Vikingerne kampstil

Et mere nuanceret billede af vikingerne krigeriske kamp teknikker tegner sig. Det viser sig, at vikingerne enkelkæmperfærdigheder ikke blot var langt mere avancerede end hidtil antaget, men at der eksisterede flere forskellige tilgange til at bekæmpe en modstander på. Der kan altså ikke være tale om én enkelt "vikingekampstil", som man tidligere har antaget.

Trelleborg under angreb

Men hvem var krigeren bag dette skjold, med den ødelagte skjoldbule? Og hvad var det for en kamp, han egentlig deltog i?

Flere andre fund ved ringborgen, såsom pilespidser i volden og massegraven med de lemlæstede skeletter, tyder på, at Trelleborg har været udsat for angreb og ultimativt brændt ned. Er det muligt, at krigeren deltog i en af disse kamphandlinger?

Der kan ikke siges noget om det med sikkerhed. Men med de kommende arkæologiske undersøgelser forud for opførelsen af det nye Trelleborg Oplevelses- og Videncenter kan der muligvis komme flere svar – om ikke andet flere spørgsmål gennem nye fund som for eksempel skjoldrester. De kan fortælle os endnu mere om rundskjoldets brug, konstruktion og krigerlivet på Trelleborg.

- Undersøgelsen af rundskjoldets brug i vikingetiden er foretaget i samarbejde med organisationen Combat Archaeology der fungerer som konsulent for Trelleborg Museum.
- Læs mere om CA på combatarchaeology.org
- Rolf Fabricius Warming er arkæolog og speciale-studerende ved Københavns Universitet. Han har været pioner i forskningen af brugen af rundskjold og skjoldbuler. Han skal aflevere sit speciale til august i forhistorisk arkæologi.
- Danmarks eneste vikingeskjold er fundet på Trelleborg og har givet inspiration til udformningen af det nye oplevelses- og videncenter, der skal stå færdig i 2020.

DET SKER PÅ TRELLEBORG

En ny sæson står for døren med masser af spændende aktiviteter og events på Trelleborg. Rock på Borgen og spændende ferieaktiviteter, vikingefestivalen, der fejrer 25 års jubilæum i år, er blot nogle af de mange tilbud. Trelleborg byder velkommen til i den nye sæson.

Allerede den 23. marts åbner Trelleborg med et væld af aktiviteter i påsken for børn og voksne. Det kommer til at syde og boble af vikingeliv i landsbyen Slagløse, og der vil være omvisninger på Borgen.

Midsommeren bliver fejret med sankthansbål og fællessang, og der vil også være rockkoncert i Langhuset.

Den årlige vikingefestival i weekenden uge 28 og resten af uge 29 trækker op mod 800 vikinger og krigere til fra hele Europa. Vikingehåndværk bliver vakt til live, handel og det store slag med flere hundrede vikinger udspiller sig ved årets største begivenhed, hvor også vikingefestivalens 25 års jubilæum fejres.

Smedetræffet samler de bedste vikingesmede fra hele landet i en hel weekend, hvor de arbejder med deres ældgamle håndværk og skaber smukke vikingegenstande.

Kom og oplev det hele og læs om flere events i kalenderen og på www.vikingeborgen-trelleborg.dk

23 - 27/3

PÅSKE

Trelleborg åbner. Påskeaktiviteter kl. 11-15

14 - 16/5

PINSE

Aktiviteter fra kl. 10-15. Tema om religionsskifte. Hvad drak man i vikingetiden?

10/6

KOGETRÆF

Kom og få smagsprøver. 20 kogekoner- og mænd laver vikingemad. Se nærmere program i dagspressen

23/6

SANKTHANSAFTEN

Rock på Borgen

28/6 - 14/8

SOMMERFERIEAKTIVITETER

Publikumsaktiviteter alle dage kl. 10 -16 (minus mandag) Bag for eksempel lækker fladbrød, støb dine egne vikingesmykker eller slå Harald Blåtands mønt

16 - 24/7

VIKINGEFESTIVAL OG JUBILÆUM (23/7)

800 vikinger og krigere, håndværk, handel, det store slag, jubilæum og stegt lam og mjød!

23/9

SANKT MICHAELS NAT

Mød vikingerne i Slagelse by. Konkurrencer og sjove lege

24 - 25/9

SMEDETRÆF

Se og mød Danmarks ypperste og dygtigste vikingesmede og deres håndværk

16 - 22/10

EFTERÅRSFERIE

Kom og prøv efterårets aktiviteter kl. 11-15 inden vinterens komme

22/10

TRELLEBORGS GÆSTEBUD

Tilbered en 3-retters vikingemenu og tag med på en faglig og underholdende guidet tur på vikingeborgen. Der dækkes op til fest i Langhuset

LAUGSDAGE

MØD VIKINGERNE OG HØR OM DERES HÅNDVÆRK

2. + 16. april

7. + 21. maj

4. + 18. juni

2. juli

6. + 20. august

3. + 17. september

1. + 15. oktober

Der er gratis adgang på museet. Til prøv-selv-aktiviteter købes "aktivitetsmønter". Se mere på www.vikingeborgen-trelleborg.dk

SØBEKÅL

(Til 4 personer)

1½ l suppe, for eksempel fra kogt saltet flæsk

1½ dl byggryn (eller havregryn)

1-2 løg

10-12 blade grønkål

Karin Collstrup,
Bålmad for moderne vikinger, 2009

Skyl grønkålen grundigt. Fjern de tykke stilke og hak kålen fint.

Suppe, finthakket løg og byggryn sættes over og koger i 10-15 min. til byggrynene er kogt godt ud.

Tilsæt kålen og lad det koge i 15-30 min alt efter smag og behag og hvor fint, kålen er hakket.

Smag til med salt og server med godt rugbrød, sennep og saltflæsk, kogt medister eller koldt kød.

KÅL (kål)

Kål er fyldt med sunde vitaminer og mineraler, der sikrede vikingernes overlevelse. Kålen var en vigtig spise, og der var straffe for at stjæle andres kål.

Der er fundet spor af havekål i ringborgen ved Fyrkat, og kilderne fortæller, at vikingerne dyrkede deres kål i kålgårde (kålgård).

Kålgård er den oldnordiske betegnelse for en indhegnet køkkenhave.

Vikingerne dyrkede forskellige kålsorter som strandkål, husmandskål og havekål. De havde også løg, hestebønner og gråærter såvel som hvide gulerødder.

Havekål (Brassica) er fællesbetegnelse for de kåltyper, som stammer fra den vilde kål. Agerkål, sort sennep og majroe er blandt de grovere grøntsager som voksede i vikingetiden.